

לב:

עין משפט
גד מצוה

מסורת הש"ס

כל שעה פרק שני פסחים

צוה א מ"י פ"י מ"ב
מחמת ה"ל ט'
צו ב ג מ"י ט"ז ט"ח
ד מ"י ט"ז ט"ח
ה מ"י ט"ז ט"ח מעילה
ה"ל ט"ז ט"ח

רבינו חננאל

דא ר' אלעזר חסמא את
ליה בן חמץ בפסח מותר
בתנאה, אבל ר' עקיבא דר'
יוחנן בן נורי ור' אליעזר
בן יעקב יש לומר כי
כולהו סבירא להו חמץ
בפסח אסור בתנאה ובא
מילי, מאן דפטר סבר
לפי דמיס משלם וחמץ
בפסח אין לו דמיס לפיכך
פטר, ואן דמייב סבר
לפי מדה משלם ואע"פ
שאין לו דמיס כפי שיהא
אינו משלם אלא לפי
מדה חמץ לשלם, ולת' לן
לכיסר כסא דר' יוחנן
בן נורי לפי מדה משלם
כסא דר' יוחנן, ולכאן לפי
דמיס משלם סבירא ליה,
וחמץ בפסח מותר בתנאה
סבירא ליה, דא הכי הו'
ליה לרבי יוחנן בן נורי
לאהורי' דר' עקיבא אן
חמץ בפסח יש לו החר'
שאם רוצה מטיקא או
מריצה לפני כלבו, כי הכי
דמדת ר' אלעזר חסמא,
אלא ש"פ לפי מדה משלם
סבירא ליה ש"פ, ת"ר אבל
כיות חרומה משלם ק"ר
וחומש, מיט דהתיב ואיש
כי יאכל קדש בשגגה ורפ'
החשיטו עליה, ואכילה
בכיות אכילה היא, אבא
שאל אומר אינו משלם
עד שיהיה בה שוה פרוטה,
מאי טעמא דהתיב ונתן
לכתן את הקדש ואין תנאה
בפחות משהו פרוטה, וכל
אכל פחות מכיות חרומה
משלם ק"ר ואיש משלם
וחומש, ואוקימנא דלא
כאבא שאל, דא אבא
שאל כיון דאית ביה שוה
פרוטה אע"ג דלא הו'
כיות, ואמר רב פפא אפילו
תימא אבא שאל, אבא
שאל תתיב כפי שיהיה בו
כיות ושוה פרוטה, איני
דאבא שאל ל' מחייב
אלא א"ש בו כיות,
והתימא אבא שאל אומר
כל שיש בו שוה פרוטה
חייב בתשלומין וכל שאין
בו שוה פרוטה אינו חייב,
אמרו לו לא אמרו שיה
פסח אלא לענין מעילה,
לא לענין חרומה עד
שיהא בה כיות, סביל
הדשא (לאבא שאל) לא
מחייב וכיון דמחייב דא
אית ביה שוה פרוטה,
ואם איתא דאבא שאל
לא היה מחייב עד דאית
כיה כיות, כיון שיש בה
כיות חייב הוה ליה לימור
ליה, ונלמא בחיובא
הדר ביה, ואף רב פפא
הדר ביה, דהתיב ונש
כי מעיל מעל והתנא
בשגגה מקדש ה' פוט'
למזיד שאינו מכיא קרבן,
ה"ל דין הוא ומה שאר
מזות שחייב בהן כות
שאר למזיד מקרבן, מעילה

שלא חייב בה כות אינו דין שיפוט בה המזיד, לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה כו', וקשיא לן האי תנא, מעיקרא אלימא ליה כות דילין מעילה שיהא כמות מחייב כירוחת בכל וכו', והדר פריך
זאמר בפעילה שחייב בה מיתה, סביל שהמיתה חמורה מן הברת, ושניין לעולם כרת חמורה, וכי פריך בפחות מכיות פריך דלימא בחייב כירוחת ואתא בפעילה כותיב כותיב בפעילה
תוספ' כי המעיל מעל וחסאה בשגגה מקדש ה', ומכאן בחיובם ולא תשא עליו חטא בהירוסם את הלבו ונרתח.

ואין נתינה פחות משהו פרוטה, ורכנן נמי לא פליגי אלא משום
דמכאן אכילה וכו' והא קיימא לן (מלך דף ק"ג:) דחטה
אחת פוטרת את הכרי אע"ג דמכאן בה נתינה דמכאן תמן לו
ובהובב (ב"מ מו.) אמר קוין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה
אע"ג דמכאן ונתן לרעהו וגבי גט
נמי אמרינן (גיטין דף כ.) כתבו על
איסורי הנאה כשר אע"ג דמכאן
ונתן נדה יש לומר דהכא ודאי
נענין שוה פרוטה דנתינה קיימא
אשתלומין והוי כמו השגת גזילה שאין
בפחות משהו פרוטה ולהכי משום
דמכאן ונתן משמע שפיר נתינה
שזונה אכל שאר מילי אע"ג דמכאן
בהן נתינה לא נענין שוה פרוטה
מיהו קשה לר"י דרבי יהודה דרש'
בכריתות (דף ק"ו:) ואשר יתן ממנו על
זר נכסות וילף נתינה נתינה ממחומה
ואדילף ממחומה בכיות לילף מכל
נתינה לתומרה דהוה בכל שוהא כגון
מתן דמיס ומתן טהורות שאין בהן
שעור והוה נמי דומי' דסיני דהוה בכל
שוהא ולמ"ד התם נתינה בכל שוהא
א"ש': ההוא מיבעיא י"ה ד"בר
הראוי להיות קודש, ואע"ג דמלמ
הקודש דרשנין דבר סבירא להיות
קודש אנטרין נמי ונתן דאי כתב
את הקודש לחודיה ה"ל דלא אתא
לנעוטי אלא מעות אכל כל פירות
ישלם להכי כתב ונתן דמשמע
שפירות של נתינה נענין ראו'
לחיות קודש: מעילה ש"א חייב
בה כרת אינו דין שפטר בה את המזיד,
מיתה יומא היא הנותנת דשאר מלות
של חמורות שהן כרת אין לדונה
כפרה אכל כפרה שיהא קלה שאין
בה כרת יש לדונה כפרה וכה"ג
יאכל כרס מכות (דף ק"ג:) דקאמר
ק"ו ומה הוא שעושה מעשה נמוז
אין גולה עדים שלא עשו מעשה אינו
דין שלא יגלו היא הנותנת הוא שעשה
מעשה נמוז לא יגלה כי הכי דלא
מיהו ליה כפרה כן שלא עשו מעשה
יגלו דמיהו להו כפרה ועוד ארבעה
כיות ושוה פרוטה, איני
דאבא שאל ל' מחייב
אלא א"ש בו כיות,
והתימא אבא שאל אומר
כל שיש בו שוה פרוטה
חייב בתשלומין וכל שאין
בו שוה פרוטה אינו חייב,
אמרו לו לא אמרו שיה
פסח אלא לענין מעילה,
לא לענין חרומה עד
שיהא בה כיות, סביל
הדשא (לאבא שאל) לא
מחייב וכיון דמחייב דא
אית ביה שוה פרוטה,
ואם איתא דאבא שאל
לא היה מחייב עד דאית
כיה כיות, כיון שיש בה
כיות חייב הוה ליה לימור
ליה, ונלמא בחיובא
הדר ביה, ואף רב פפא
הדר ביה, דהתיב ונש
כי מעיל מעל והתנא
בשגגה מקדש ה' פוט'
למזיד שאינו מכיא קרבן,
ה"ל דין הוא ומה שאר
מזות שחייב בהן כות
שאר למזיד מקרבן, מעילה

אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי עקיבא
ור' יוחנן בן נורי כולוהו סבירא להו חמץ בפסח
אסור בהנאה ובהא פליגי רבי עקיבא סבר
אלפי דמיס משלם ורבי יוחנן בן נורי סבר לפי
מדה משלם פשיטא מהו דתימא רבי יוחנן
בן נורי נמי כרבי עקיבא סבירא ליה דאמר
לפי דמיס משלם והתם היינו טעמא דקא
מחייב משום דסבר לה כר' ויסי הגלילי דאמר
יחמץ בפסח מותר בהנאה קמ"ל ואימא הכי
נמי אם כן נהדר ליה רבי יוחנן בן נורי לר'
עקיבא כי היכי דמהדר ליה רבי אליעזר חסמא
לר' אליעזר בן יעקב: ת"ר דהאובל כיות
תרומה משלם קרן וחומש אבא שאל אומר
עד שיהא בו שוה פרוטה מ"ט דתנא קמא
אמר קרא יואיש כי יאכל קדש בשגגה
ואכילה בכיות ואבא שאל מאי טעמא אמר
קרא ונתן ואין נתינה פחות משהו פרוטה
ואיך נמי הא כותיב יאכל הואו פרט למזיק
הוא דאתא ותנא קמא הכותיב ונתן הואו
מיבעי ליה לרבי הראוי להיות קדש (פרט
לאובל תרומת חמץ בפסח): ת"ר דהאובל
תרומה פחות מכיות משלם את הקרן ואינו
משלם את החומש היכי דמי אי דלית ביה
שוה פרוטה קרן נמי לא לישלם ואי דאית בה
שוה פרוטה חומש נמי לישלם לעולם דאית
בה שוה פרוטה ואפילו הכי כיון דלית ביה
כיות משלם את הקרן ואינו משלם את החומש
אמרוהו רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כאבא
שאל דאי כאבא שאל האמר כיון שיש בה
שוה פרוטה אע"ג דלית ביה שוהא אמר להו
רב פפא אפילו תימא אבא שאל אבא שאל
תרתיו בעי ומי בעי אבא שאל תרתיו והא תנן
אבא שאל אומר את שיש בו שוה פרוטה
חייב בתשלומין את שאין בו שוה פרוטה אינו
חייב בתשלומין אמרו לו הלא אמרו שוה פרוטה
אלא לענין מעילה בלבד אבל לתרומה אינו
חייב עד שיהא בו כיות ואם איתא כיון שיש
בו כיות מיבעי ליה תיובתא ואף רב פפא הדר
ביה דתניא דחמאה בשגגה פרט למזיד והלא
דין הוא ומה שאר מצות שחייב בהן כרת פותר
בהן את המזיד מעילה שאין בה כרת אינו דין
שפטר את המזיד לא אם אמרת בשאר מצות
שכן לא חייב בהן מיתה תאמר במעילה
שחייב בה מיתה ת"ל בשגגה פרט למזיד
ואמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר
אבון האי תנא מעיקרא אלימא ליה כרת
ולבסוף אלימא ליה מיתה ואמר ליה הכי קאמר לא אם אמרת בשאר
מצות שכן לא חייב בהן מיתה כפחות מכיות תאמר במעילה שחייב
בה מיתה בפחות מכיות ואמר ליה תנוה דעתך שהנחת את דעתי
וא"ל מאי ניתוחא דרבה ורב ששת שדו ביה נגא מאן שמעת ליה דאמר
הויד

אמר אביי ר' עקיבא ור' יוחנן בן נורי אע"ג דאחייב בתשלומין
סבירא להו דלאן לו דמיס, ובהא פליגי רבי עקיבא ור' יוחנן בן
נורי: א"כ, דסבירא ליה מותר ניהדר ליה ר' יוחנן לרבי עקיבא
אף ליה יש לו היתר הסקה: גוים פרוטה. בשאר ימות השנה
קאי: פרט למזיק. תרומה של כהן
אפי' בשוגג שאינו משלם חומש אלא
קרן בשאר מזיק חולין: הסווא מיבעי
ליה דבר הראוי להיות קדש, וכוליה
קרא משום סופא אנטרין: דאיש
בה שוה פרוטה, וליכא כות כגון
שנת נלוות: כיון דליס בה כות
כו', דאכילה כתיבא בה: אמרוה
רבנן קמיה דרב פפא, דקדקו מלכין
ואמרו לפינו דהא מתני' דקפדל
אסית דלא לאבא שאל דהא שמינין
ל' דקפיד פירוט' ולא אכיות: מרסי
בעי, שיהא בו כיות דהא אכילה כתיבא
בה ושיהא בדמיו פרוטה דהא כתיב
ונתן: חייב בתשלומין. תרומה שוגג
קאי וקרן וחומש קאמר: לענין מעילה.
נתינה מהקדש נתינה דהתם לא כתיב
אכילה אכל לתרומה אפי' יש בו שוה
פרוטה אין חייב חומש עד שיהא בו
כיות, מכלל לאבא שאל אע"ג דליכא
כיות דאיש דתרתיו בעי וביש בו
כיות קאי אבא שאל וקאמר דאע"ג
דאית ביה כיות נענין פרוטה הכי הוה
לכו למימר כיון דיש בו כיות חייב:
וחמאה בשגגה נעמי' דהקדש כתיב:
והלא דין הוא, דמזיד פטור מקרבן
ולמה לי קרא: שחייב בהן. הכמוז כרת
כגון חלב ודבש: פטר ככן אש סמוי. לא
מקרבן דגבי תעלה שגגה כתיב: לא
חייב ככן מיהו. ידיר שמיס אכל
מעילה חייב עד זדונה מיתה כדלכתמן
ודילמא מיתה חמירא מכתת: ואמר
ליה רב נחמן גרסין, האי תנא אלימא
ליה כרת ממיתה מעיקרא דקמי
מעילה שלא חייב בה כרת אלא מיתה
כו' אלמא כרת חמירא ולבסוף אלימא
לי מיתה דקמי תאמר נעמי' כו':
וא"ל, רב חייא לעולם כרת אלימא
ליה והך סופא דמתני' הכי קאמר לא
אם אמרת בשאר מצות שיהי' לא חייב
בהן אפילו מיתה בפחות מכיות תאמר
נעמי' שחייב בה מיתה חמירא ומתא
הדר כו' י"ח: ומאי גימטא, איכא דהא
יהו ומתקוף ליה רב פפא כו' עד
הדר כו' י"ח: ומאי גימטא, איכא דהא
רבה ורב ששת שדו ביה נגא כהאי
מירוא' דתריית ומקשו הכי היכי
אמר' דתנא אפחות מכיות מחייב
מיתה: מאן שמעט ליה דאמר מעילה
ודונה מיהו רבי, ועל כרחך מתרומה
גמר לה דמפטרין וכיון דמתרומה
גמר לא משמע בה מיתה אלא בכיות
בה אכילה דמיתה דמתרומה נפקא לן
מדסמין וכל ז' לא יאכל קדש' גבי
ומתו בו כי יחלוהו באלו הן
הנשרפין כשהדרין (דף ק"ג):
הויד

תורה אור השלם

1. ואיש כי יאכל קדש
בשגגה תקף חמשיטו
עליו ונתן לתן אכ
הקדש ויקרא כב ד'
2. נפש כי המעיל מעל
והביא את אשמו ליה
איל המים מן האזן
במקדש כסף שקלים
בשקל הקדש לאשם:
ויקרא ה טו

מוסף רש"י

פרט למזיק, את
התרומה (יומא ט) שאם
שקר אובלן או מסקין על
מזימה ולא נהיה מתן,
שאלו חייב (וה"פ י"ח).